



**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЈЕВО Д.О.О.**

36000 КРАЈЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs

БИЛТЕН



БРОЈ 5 / МАЈ 2011.

ГОДИНА IV

БИЛТЕН БРОЈ 5 / МАЈ 2011.



С а д р ж а ј:

- ТЕЧНИ СТАЈЊАК — саветодавац Биљана Алексић, дипл. инж.
- ПРИПРЕМА СЕОСКОГ ДОМАЋИНСТВА ЗА СЕОСКИ ТУРИЗАМ — саветодавац Марко Богојевић, дипл. инж.
- ШЉИВИН СМОТАВАЦ — Јелена Грбић, дипл. инж.

ТИРАЖ: 300 примерака

ТЕЧНИ СТАЈЊАК

Течни стајњак је комплексно природно ђубриво, мешавина излучевина балеге и осоке. За коришћење течног стајњака неопходно је испунити следеће важне предуслове:

- ⇒ одговарајућа канализација
- ⇒ капацитети за лагеровање
- ⇒ уређаји за обраду и негу течног стајњака
- ⇒ уређаји за апликацију у земљиште
- ⇒ одговарајуће саобраћајнице.

Вредност стајњака чине минералне материје храниве за биљке – азот, фосфор, калијум, магнезијум, калцијум. То заправо значи да у поређењу са минералним ђубривима, 10м³ течног стајњака са 5% СМ има 40 кг азота. Међутим од услова лагеровања-чувања зависи колики ће део да дође до биљака. У најбољем случају то је 1/2 количине азота а то је иста вредност азота као и 120 кг НПК (15:15:15).

Лагеровање течног стајњака се обавља на неколико начина а најјефтиније је у лагунама дубине 1м, која се прекрије по целој површини са два слоја пластичних фолија. Међутим у нашим условима проблем је скученост простора па се требају градити базени, који могу бити укопани и надземни. Постоје и пријемни базени капацитета 1-2 дана из којих се течни стајњак пребацује у базене за лагеровање.

Они имају пумпе за стајњак па се тако пуне цистерне за одношење стајњака, а преко распрскивача се

празне на њиви.



Овде се обавља процес обраде течног стајњака тј. биолошка, механичка а ређе хемиска обрада течног стајњака. Основа је да се избацавањем из стаја, одређеним третманом, ослободи извесних састојака до мере која омогућава његову употребу. Капацитет лагера течног стајњака треба да је најмање 6 месеци а најбоље 1 година. То је из тог разлога да би се течни стајњак износио на време када је за биљке најпотребнији, а забрањено је изношење у току већег дела зиме зато што биљке мирују па би течни стајњак би брже продирао у земљу и дошао до подземних вода, у току вегетације се не препоручује јер би онда дашао у додир са биљкама па је најбоље апликовати га у време ране вегетације или непосредно пре ње.

Лагеровање је скупо али када се узме у обзир корист за биљну производњу онда се види која је права корист.

Течни стајњак је и велики зага-



ђивач, а такође и извор оболења за животиње и људе (више од 150 болести), и течни стајњак је много опаснији јер за разлику од чврстог стајњака нема биотермичких процеса и релативног уништавања патогених микроорганизама (бруцела и салмонела), вируса (везикуларне болести свиња, коксаки вирус, класична куга свиња), паразита (протозое, хелмити, артоподе), гљивице, бактерије – Е. коли. Преживљавање узрочника је различито и то од пар недеља до неколико година.

Течни стајњак загађује ваздух у стајама, спољашњој средини, ваздух код превозења стајњака на обрадивим површинама, а може бити и загађивач везан са воденом паром и честицама прашине. Мирис течног стајњака је продукт органске разградње и зато се мора правилно лагеровати и користити, јер у противном може бити и токсичан. Приликом употребе морамо посебно бити опрезни јер заливањем и прскањем може доћи до оштећења биљке. Такође је битна и количина јер су ефекти исти, а може доћи и до поремећаја у животу организама и биолошким процесима у земљишту.

Може доћи до хемијских процеса у биљкама па могу бити штетни по организам животиња. Ако земљиште слабије апсорбује неке елементе стајњака они брзо продиру у дубинске воде па су неупотребљиве и за пиће људи.

Слично је ако се стајњак растура по пашњацима, долази до повећања бакра у земљишту и када овце пасу

може да дође до тровања.

Велика је опасност ако се течни стајњак одводи у отворене воде јер доводи до угинућа риба, екосистема, загађује се вода за пиће и изазива тровања.

Течни стајњак може да буде загађен и хербицидима као и семеном коровских биљака па да растурањем дође до закоровљења пољопривредних површина.

Једно условно грло говеда око 16 пута више загади животну средину од човека.

Биљана Алексић, дипл. инж.

ПРИПРЕМА СЕОСКОГ ДОМАЋИНСТВА ЗА СЕОСКИ ТУРИЗАМ

Поред смештаја, околине и могућности за излете и рекреацију да би се гост осећао удобно потребно је у домаћинству урадити и неколико измена које томе могу допринети. Ово су неки од савета за газдинства која имају врло развијену пољопривредну производњу (сточарство, свињарство, овчарство, ратарство, повртарство), а желе да се укључе у рурални туризам издавањем соба и примањем гостију:

⇒ Јасно раздвојено економско двориште од куће и дворишта које ће користити гости. Раздвајање може да се изврши на више начина:

а) Зид урађен од бетонских елемената висине до 2м који може да се обради са фасадним материјалима или да се поред



њега посаде неке од биљака пузавица којих има велики број. Једно од решења су и руже пењачице које се за заштитну живицу саде на боцм

б) Зид од пуне опеке у комбинацији са дрвеним детаљима је у потпуности у етно-контексту али би и стамбени објекат за госте морао да буде изграђен по истом принципу

ц) Дрвена ограда- изграђена од дасака или облица, различито постављених

д) Живице - постоји две врсте биљака за живице и то зимзелене и листопадне. Од листопадних се препоручују: жутика, магнолија, јоргован, клек, дрен које имају врло лепе цветове. Од зимзелених врста које се најчешће и користе присутни су пачемпреси, ариши, тисе и тује који се могу и обликовати

е) Економски исплативе живице - за ову живицу може да се засади лешник који се брзо развија и даје заклон а на јесен плодове или шпалир купине којој треба дати предност у односу на малину јер дуже задржава зелену боју.



- Озелењавање земљаних површина - како би двориште што пре било у функцији за одмор и рекреацију гостију. Заснивање травњака се може одрадити трансплатацијом бусена по могућству са природних травњака. Дobar бусен за трансплатацију мора да буде уједначен, добре густине трава, чврст, без корова, штеточина, болести и да је зелене боје. Земљиште пре постављања бусена треба добро припремити, уситнити, поравнати, нађубрити минералним и органским ђубривима. Површински слој треба да је растресит и умерено влажан. По постављању бусена површина се мора поваљати средње тешким ваљком. Овако заснован травњак се мора првенствено редовно заливати док се ђубрење и кошење обављају по потреби.



- Одлагање отпада из домаћинства - како би домаћин показао госту да води рачуна о заштити околине и да и од њега то очекује потребно је поставити јасно раздвојена



спремишта за отпад који иде на депонију и онај који се рециклира (стакло, метал, пластика, папир) и органски отпад који служи за производњу компоста.

- Третирање стајњака—многи гости иако су на селу нису спремни да се суоче са свакодневним мирисима који потичу из објеката за смештај стоке и лагера за смештај стајњака као са њива на која се органска ђубрива извлаче и растурају. Док се не устале принципи Добре пољопривредне праксе који могу да смање овај проблем морају се тражити друга решења. На тржишту се може наћи више средстава као што су ензимски деодоранс стајњака, елиминатор мириса, бактеријски разграђивач стајњака и сл. Основне карактеристике ових препарата су да редукују ниво амонијака и водоник сулфида, безбедни су за људе, животиње и околину, биоразградиви, елиминишу мирисе у објектима за стоку и лагерима за стајњак као и за време изђубравања на пољима. Такође одржавају и употребну вредност стајњака. Применом ових средстава ствара се пријатнији амбијент за власнике газдинства, госте, као и за околину.

Марко Богојевић, дипл. инж.

ШЉИВИН СМОТАВАЦ (*Cydia funebrana*)

Шљивин смотавац представља једну од главних штеточина шљиве. Распрострањен је у свим крајевима где се гаји шљива, у појединим годинама може да оштети и преко 60% рода.

То је мали тамносив лептир, чија је дужина тела 6-7 mm, а распон крила се креће о 13-15 mm. Предња крила су мркосива, а на задњем завршном делу предњих крила је бледосива мрља, а унутар ње четири црне тачке. Задња крила су једнолично обојена, нешто светлија од предњих.



Јаје је ситно и округло, свеже положено је стакласто провидно, а касније постаје бело, затим жуто, а пред пиљење црне боје. Тек испиљена ларва је жута са црном сјајном главом.



Одрасла ларва је дугачка 10-12 mm, ружичасте боје са мрком главом. Лутка је покривена, жутосмеђе обојена.



У нашим условима шљивин смотавац развија две генерације годишње. Презимљава као одрасла гусеница у кокону, смештеном на заклоњеном месту најчешће испод попуцале коре шљиве. У пролеће, гусеница прелази у лутку, а затим у имаго.

Лептири прве генерације излећу у априлу, мају и почетком јуна. Јаја полажу 3-4 недеља после прецветавања шљиве, када плодови достигну величину лешника. Женка полаже јаја појединачно, на површину плода шљиве, али увек са његове доње стране. Просечно, женка положи 40-50 јаја. Ембрионално развиће заврши се за 9-15 дана. Испуљена ларва, кратко време креће се по површини плода, а затим убушује у плод. Нападнути плодови престају са растом, добијају љубичасту боју и опадају.



На местима убушивања ларве у плод јавља се смолоточина, па се по томе лако могу уочити оштећени плодови. Развиће ларве завршава унутар отпалог плода, хранећи се месом у околини семенке, и после 4-5 недеља достиже свој потпуни развој. По завршеном развоју, ларва напушта плод и одлази у пукотине коре при основи стабла, ради преображаја у лутку.



Лет лептира друге генерације почиње од средине јула, који траје 4-6 недеља. Лептири полажу јаја на још зелене плодове. После пиљења ларва се убушује у плод, где достижу пун развој, а потом напуштају оштећене плодове док су још на стаблу. По изласку из плодова ларве се усмеравају према пукотини коре где опредеају кокон за презимљавање.

Моменат за интервенисање, против ове штеточине одређује се на основу праћења њеног развића (уз помоћ клопки са феромоном), односно динамике полагања јаја и оштећења плода, а пада у време када оштећења достигну економски праг штетности.

Интезитет напада шљивиног смотавца може се смањити сакупљањем и уништавањем црвљивих плодова, постављањем ловних појасева и стругањем старе испуцале коре. Ове мере не дају задовољавајуће резултате, па се морају користити хемијске мере борбе.

Третирања се изводе у почетку пиљења гусеница, а пре њихових убушивања у плод.

За сузбијање шљивиног смотавца могу се користити препарати на бази:

azinfos-metila:

- GUSATHION WP-25, у концентрацији од 0,15-0,2 %,

fenitrotiona:

- FENITROTION 50-EC, FENIN,
- FUTOTION EC-50, у концентрацији од 0,1-0,15 %,

acetamiprida:

- TONUS, у концентрацији 0,025 %.



НАПОМЕНА: ПРИЛИКОМ УПОТРЕБЕ БИЛО КОГ ПРЕПОРУЧЕНОГ ПРЕПАРАТА, СТРОГО СЕ ПРИДРЖАВАТИ УПУТСТВА ПРОИЗВОЂАЧА И СПРОВЕСТИ СВЕ НЕОПХОДНЕ МЕРЕ ОПРЕЗА!

Јелена Грбић, дипл. инж.



**ПОЉОПРИВРЕДНА
САВЕТОДАВНА И СТРУЧНА СЛУЖБА
КРАЉЕВО Д.О.О.**

**36000 КРАЉЕВО, ЗЕЛЕНА ГОРА БР.29
ТЕЛ/ФАХ: 036/315-053, 036/315-054
Е-ПОШТА: pssibar@sbb.rs**